

Handläggare: Ariane Andersson
Telefon: 08-508 20 065

INSATSER FÖR ÖKAT VALDELTAGANDE

Svar på återremiss från stadsdelsnämndens sammanträde 2006-02-28

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Vantörs stadsdelsnämnd beslutar att godkänna förslaget på hur medel från den statliga demokratisatsningen ska användas, enligt förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2006-03-28.
2. Vantörs stadsdelsnämnd beslutar att godkänna aktivitetsplan inför valet år 2006, enligt förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2006-03-28, och ger förvaltningen i uppdrag att genomföra insatserna enligt planen.

Monika Viklander
Stadsdelsdirektör

Anders Lindström
Avdelningschef

SAMMANFATTNING

Vantörs stadsdelsförvaltningen har genom stadsdelsnämndens demokratiplan i uppdrag att arbeta för att höja valdeltagandet. I detta uppdrag ingår att ta fram en aktivitetsplan med insatser som syftar till att höja valdeltagandet. Förvaltningen lämnar förslag på en aktivitetsplan som bland annat omfattar att information ska finnas tillgänglig inom förvaltningens verksamheter. Detta avser dels information som t.ex. Valmyndigheten har producerat, dels kompletterande, lokalt informationsmaterial som förvaltningen tar fram. Det ingår också i aktivitetsplanen att Vantörs föreningar ska ha möjlighet att söka bidrag för informationsinsatser. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner aktivitetsplanen och förslaget på hur de från staten tilldelade medlen inom demokratisatsningen ska användas samt ger förvaltningen i uppdrag att genomföra insatserna.

ÄRENDETS BEREDNING

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom strategi- och planeringsavdelningen.

BAKGRUND

Enligt stadens budget för år 2006 ska samtliga nämnder och styrelser utveckla nya arenor och skapa forum som ökar medborgarnas insyn i, och möjlighet att delta i, de politiska beslutsprocesserna. Stadsdelsnämnderna ska genomföra insatser för att öka inslaget av deltagardemokrati.

I stadsdelsnämndens ”Program för Vantör 2003-2006” och ”Demokratiplan för Vantör” har förvaltningen uppdragits att arbeta för att utveckla den lokala demokratin och att höja valdeltagandet. I detta uppdrag ingår att ta fram en aktivitetsplan med inriktningen att höja valdeltagandet.

Vid stadsdelsnämndens sammanträde den 16 februari i år lämnade förvaltningen förslag på en aktivitetsplan. Aktivitetsplanen omfattade insatser utifrån medel från dels den statliga demokratisatsningen, dels den centrala medelsreserven. Ärendet bordlades till ett extra sammanträde den 28 februari. Vid detta sammanträde beslutade nämnden att uppdra åt förvaltningen att söka medel från den centrala medelsreserven för att anställa så kallade valambassadörer. (I det följande benämns dessa demokratiambassadörer.) Nämnden beslutade också att återremittera de delar av ärendet som avsåg statens demokratisatsning.

Detta ärendet är förvaltningens svar på återremissen. För att redogöra för valinsatserna i sin helhet redovisas också de insatser som förvaltningen på nämndens uppdrag har sökt medel för från den centrala medelsreserven. Beslut om dessa medel är att vänta i senare delen av april.

STATENS DEMOKRATISATSNING

Staten har i budgeten för år 2006 avsatt medel för en demokratisatsning i de kommuner som har ingått i de storstadspolitiska utvecklingsavtalen. I Stockholm har fem stadsdelar, bland annat Rågsved, ingått i storstadssatsningen. Staden har ansökt om och beviljats 750 000 kronor av de medel som staten har avsatt. Av dessa kommer Vantörs stadsdelsnämnd att tilldelas 150 000 kronor.

De statliga medlen ska användas för insatser som syftar till att öka kunskapen om det svenska demokratiska systemet i allmänhet och valfrågor i synnerhet. Syftet med aktiviteten är att skapa goda förutsättningar för människor att fatta välgrundade beslut

om deltagande i samband med 2006-års allmänna val. Insatserna ska också stämma överens med följande krav.

- Målsättningen är att nå de grupper som enligt aktuell forskning och statistik deltar i mindre utsträckning, till exempel unga, personer med utländsk bakgrund, arbetslösa och låginkomsttagare. Närmare definition och avgränsning av målgruppen görs i respektive kommun.
- Arbetsformerna bestäms i respektive kommun, men formerna ska vara utformade så att de uppfyller aktivitetens syfte och målsättning samt övriga villkor för bidraget.
- Ett jämställdhetsperspektiv ska beaktas i arbetet.
- Aktiviteten ska planeras och genomföras inom ramen för den pågående revideringen av de lokala utvecklingsavtalen.
- Aktiviteten ska ske i samverkan med det lokala föreningslivet. Minst hälften av det bidrag som beviljas respektive kommun ska användas för bidrag till det lokala föreningslivet, efter ansökan, för till exempel anordnande av valdebatter, valmöten och annan valinformation. I detta sammanhang bör särskild hänsyn tas till företrädare och organisationer som representerar grupper som upplever utanförskap.
- Valinformationen ska vara politiskt balanserad.
- De politiska partierna ska inte ha möjlighet att ansöka om medel från kommunerna.
- Kommunerna ska redovisa hur de har använt beviljat bidrag senast den 15 december år 2006. Av redovisningen ska framgå hur verksamheten har genomförts och vilka föreningar som har fått bidrag samt om kommunerna har haft eventuella andra samarbetspartners. Den ekonomiska redovisningen ska vara styrkt av en revisor.

STADSDELSFÖRVALTNINGENS SYNPUNKTER

Valdeltagande och tidigare insatser

Tidigare nationella undersökningar, till exempel *Allmänna valen 2002* från Statistiska Centralbyrån, har visat att valdeltagandet varierar beroende av ålder, kön, sysselsättning, civilstånd, inkomst och födelseland. Däremot kan forskningen inte sägas ge någon entydig förklaring till vad som förklarar ett deltagande. Exempelvis, i departementsskrivelsen (Ds 2003:54) *Vem röstar och varför* lyfts skillnader i individernas föreningsaktivitet, förtroende för andra människor, politiska intresse, parti-identifikation och tilltro till valhandlingens effektivitet samt uppslutningen kring synen på röstning som en medborglig dygd fram som förklaringar till variationer i valdeltagandet.

I de senaste valen har det genomsnittliga valdeltagandet varit lägre i Vantör än i hela staden och i landet; variationerna inom Vantör har också varit tämligen stora. År 2002 röstade 77,9 procent av landets röstberättigade i valet till kommunfullmäktige. I Stockholm deltog 77,8 procent av de röstberättigade. I Vantör varierade valdeltagandet mellan 84,6 procent i Örby och 61,9 procent i Rågsved. Det ska dock noteras att i en internationell jämförelse är dessa siffror inte uppseendeväckande låga.

Vid tidigare val har förvaltningen genomfört en rad insatser för att uppmärksamma invånarna på att det är val. I huvudsak har insatserna följt samma inriktning med information tillgänglig inom förvaltningens verksamheter och via Vantörs föreningar. Men dessa insatser har inte resulterat i ett ökat valdeltagande jämfört med tidigare val.

Det är dock mycket svårt att dra några slutsatser om insatsernas betydelse. Sambanden mellan genomförd informationskampanj, uppnådd kunskap och förändrat agerande är svåra att klarlägga eftersom många olika faktorer spelar in. En försvårande faktor är att det inte är möjligt att fastställa hur valdeltagandet hade varit om insatserna inte hade genomförts. En annan försvårande faktor har att göra med förvaltningens uppdrag/roll och betydelsen av andra aktörers insatser. Förvaltningens informationskampanjer har i huvudsak varit inriktade på att informera om att det är val och om hur det går till att rösta. Men i den senaste informationskampanjen, inför europaparlamentsvalet, efterlyste många invånare främst information om partiernas ståndpunkt; det vill säga information som andra aktörer tillhandahåller.

Det är även i detta val angeläget att information lämnas från flera olika aktörer, utifrån deras skilda roller. Närmare utformning av insatserna utifrån de ramar som denna aktivitetsplan anger och hur samverkan mellan nämnd och förvaltning ska utformas i samband med insatserna kommer därför att diskuteras på nämndens gruppledarträffar.

Förtida röstning

Vid årsskiftet började en ny vallag att gälla. Denna innebär att kommunerna får det samlade, lokala ansvaret för val. Kommunerna övertar därmed ansvaret för förtidsröstningen från Posten AB. Liksom vid tidigare val ska väljarna kunna rösta i förtid 18 dagar före valet var som helst i hela Sverige, men röstningslokalerna bestäms nu av respektive kommun.

Inom Stockholms stad är det valnämnden som hanterar frågor om val. Vid valnämndens sammanträde den 1 mars i år beslutade nämnden om lokaler för förtidsröstning. Beslutet innebär att lokalerna för förtidsröstning i Vantör kommer att vara: Hagsätra, Högdalens och Örby bibliotek samt Rågsveds Äldrecentrum.

Valnämnden har också beslutat om mobila röstmottagningslokaler i form av sex stycken bussar som ska åka runt till och olika stadsdelar och ta emot röster. Bussarna ska stanna på ställen som fungerar som naturliga centrumbildningar eller samlingsplatser. Valnämnden har angett att tänkbara områden i Vantör är Rågsved och Ormkärr.

Valnämndens kansli har kontakt med stadsdelförvaltningen angående förslag på lämpliga platser för bussen att stanna i dessa områden.

Aktivitetsplan

I det följande redovisas en aktivitetsplan som förvaltningen föreslår att nämnden godkänner och ger förvaltningen i uppdrag att genomföra. Förvaltningen föreslår också att nämnden godkänner förslaget på hur medlen från den statliga demokratisatsningen ska användas.

Mål och inriktning för insatserna

Målsättningen är att öka de kunskaper som kan ha betydelse för valdeltagandet. Inriktningen för förvaltningens informationsinsatser föreslås även i år vara att informera om att det är val och om hur det går till att rösta.

Prioriterade målgrupper

Prioriterade målgrupper för insatserna föreslås vara samtliga invånare i Vantör med betoning på unga, äldre och invandrare.

Resurser

Kostnaderna för valinsatserna beräknas till 650 000 kronor. Kostnaderna kan finansieras med medel från dels den statliga demokratisatsningen (150 000 kronor), dels den centrala medelsreserven (500 000 kronor). Om medel inte beviljas från centrala medelsreserven utgår delar av insatserna enligt redovisningen nedan.

Om förvaltningen tilldelas resurser från centrala medelsreserven avser förvaltningen att anställa en projektledare för valinsatserna. Denna, tillsammans med ”de demokratiambassadörer” som också ska anställas, ska genomföra samtliga insatser förutom demokratikonventet och provvalen i skolorna. Vissa arbetstidskostnader uppstår dock för förvaltningen utöver detta för t.ex. rekrytering och handledning av projektledare och demokratiambassadörer. Dessa kostnader ska finansieras inom ordinarie budget.

Om förvaltningen inte tilldelas resurser från centrala medelsreserven beräknas arbetstidskostnaderna, som då belastar ordinarie budget, till 150 timmar (motsvarande 38 000 kronor).

Uppföljning

Om medel beviljas från den statliga demokratisatsningen kommer förvaltningen att följa upp insatserna enligt de anvisningar som Regeringskansliet lämnar. Motsvarande gäller för eventuella medel från centrala medelsreserven. I övrigt avser förvaltningen att följa vilka insatser som genomförs samt följa ungefär hur mycket arbetstid som insatserna innebär och, där så är möjligt, följa hur många som nås av insatserna. Förvaltningen kommer att återrapportera genomförda insatser till stadsdelsnämnden.

Aktiviteter

- Information om valet ska finnas tillgängligt inom förvaltningens verksamheter, på medborgarkontoret och på webbplatsen. Förvaltningen kommer också att erbjuda biblioteken samma informationsmaterial. Informationsmaterial inhämtas från Valmyndigheten med flera myndigheter. Ambitionen är att informationen ska vara lättfattlig och finnas på flera språk. Medborgarkontoret lämnar information muntligt.

Kostnad: 0 kronor

- Informationspaket skickas till stadsdelsnämndens råd och Vantörs föreningar.

Kostnad: 0 kronor

- Nämndpartierna erbjuds möjligheten att ställa ut informationsmaterial på medborgarkontoret.

Kostnad: 0 kronor

- Demokratikonvent. Hyresgästföreningen genomför tillsammans med förvaltning ett så kallat demokratikonvent där unga och politiker ska erbjudas möjlighet att mötas.

Kostnad: 50 000 kronor är avsatt inom Stadsdelsförnyelsen

- Provval planeras i Vantörs högstadieskolor

Kostnad: 0 kronor

Insatser utifrån medel från statens demokratisatsning (150 000 kronor)

- Gemensamt möte för Vantörs föreningar på temat demokrati och valdeltagande. Information och diskussion om hur föreningarna kan delta i insatserna.

Kostnad: Annons om mötet och om föreningsbidragen, lokal och förtäring: 10 000 kronor

- Vantörs föreningar erbjuds att söka bidrag för att genomföra valinformationsinsatser. Ansökningar som är inriktade på aktiviteter för grupper med lågt valdeltagande, och som bygger på att flera föreningar samverkar, prioriteras. Valinformationen ska vara politiskt balanserad. De politiska partierna beviljas inte medel. Beviljade ansökningar ska avse lokala aktiviteter i Vantör. Ersättning för medlemmarnas arbetsinsatser i samband med aktiviteten beviljas inte. I övrigt ska även nämndens riktlinjer för föreningsbidrag följas (antagna SDN 2004-10-28).

Kostnad: Bidragsmedel: 75 000 kronor

- För resterande medel från den statliga demokratisatsning avser förvaltningen komplettera det informationsmaterial som produceras centralt med lokalt material. I samband med detta kommer förvaltningen att se över möjligheterna för att, inom kostnadsramen 65 000 kronor, översätta materialet till de vanligaste språken i Vantör och att göra ett hushållsutskick.

Kostnad: 65 000 kronor

Under förutsättning att stadsdelsnämnden tilldelas 500 000 kronor från stadens centrala medelsreserv.

Staden har i den centrala medelsreserven avsatt sju miljoner kronor till arbetet med att utveckla arbetsmetoder för en fördjupad deltagardemokrati samt för arbetet med jämställdhets-, minoritets- och mångfaldsfrågor. Av dessa medel ska 4,9 miljoner kronor fördelas till valdeltagande- och deltagardemokratiinsatser samt till insatser för ökad jämställdhet och mångfald.

Förvaltningen har, i enlighet med stadsdelsnämndens beslut den 28 februari, ansökt om 500 000 kronor ur centrala medelsreserven. Dessa medel ska användas för att anställa ett antal demokratiambassadörer samt användas till projektledning, lokaler och utbildning. Beslut om ansökningarna är att vänta i senare delen av april.

Målgrupp för insatserna är områden med lågt valdeltagande. Enligt ansökan är huvudinriktningen att åstadkomma så många personliga kontakter och möten som möjligt med och mellan invånarna i Vantör. Eventuella samarbetspartner uppges i ansökan vara det lokala föreningslivet, med flera.

Medlen ska användas för att i områden med lågt valdeltagande, åstadkomma personliga kontakter och möten i avsikt att stimulera valdeltagandet. Ett antal ”demokratiambassadörer”, som behärskar de viktigaste språken i Vantörs stadsdelar, anställs för att arbeta utåtriktat och uppsökande. De ska informera om valet och dess teknikaliteter och de ska stimulera invånarna att söka information hos partierna för att sedan gå och rösta på valdagen. Människor ska dock inte som en del i denna uppsökande verksamhet uppsökas i sina hem eller på sina arbetsplatser. Personliga kontakter och möten kan komma att kompletteras med mer traditionella metoder. Arbetet bör i huvudsak pågå under tider då människor är i rörelse i närområdet. Informatörerna kan också delta i utåtriktade arrangemang i stadsdelsområdet. Egna arrangemang kan komma att genomföras, eventuellt tillsammans med lokala aktörer. Demokratiambassadörerna ska utbildas i uppdraget och informeras om vikten av att ge neutral information.

Utvärdering ska ske kontinuerligt under projektet och sammanställas av förvaltningen under hösten.